

**DÉVAVÁNYA
TELEPÜLÉSRENDEZÉSI TERVÉNEK
FELÜLVIZSGÁLATA
KÖRNYEZETI VIZSGÁLAT**

Tervező:
Tér és Terület Kft.
Gyula, Hajnal utca 25/2.

Örökségvédelem, településrendezés, értékelés:

Torma Gyöngyi, vezető tervező

TT-1/04-0135/2006

okl. építészmérnök

Benkő Lajos településmérnök

Környezetvédelem:

Tóth Ferenc

KF-04-183-96, KTM 108/96

környezetvédelmi szakértő

Tájhasználat:

Szászné dr. Várkonyi Adrienn

K-2/04-0220/2001

okl. tájépítész mérnök

Gyula, 2012.

Tartalomjegyzék:

Előzmények	4. oldal
A település története	..4. olda
A településszerkezet kialakulása, védett településszerkezet	5. oldal
Tájrendezési koncepció	6. oldal
Környezetvédelmi szempontok a szükséges vagy javasolt intézkedésekhez	9. oldal
Összefoglaló értékelés	20. oldal
Melléklet	22. oldal

Előzmények

Déaványa OÉSZ alapú településrendezési terve 1988-ban készült el a közigazgatási terület egészére kiterjedően. Ezt követően a város jelenleg hatályos településrendezési terve 2003-ban készült el. A város képviselő-testülete a szerkezeti tervet, a HÉSZ-t és a szabályozási tervet 2004. év elején hagyta jóvá. A teljes körű felülvizsgálatról, a településfejlesztési koncepció megtartása mellett a testület 2012. januárjában döntött.

A hatályos terv készítésekor nem készült (nem kellett készíteni) mindenre kiterjedő örökségvédelmi hatástanulmány, ill. a környezeti vizsgálatot. A mostani környezeti vizsgálat melléklete a hatályos (2003-ban jóváhagyott) településfejlesztési koncepció és a most készülő örökségvédelmi hatástanulmány is.

A település rövid története

Déaványa közigazgatási területén százas nagyságrendű régészeti lelőhely található. A régészeti leletek bizonyítják, hogy a település évezredek óta lakott hely. A Tisza és a Körösök szabályozása előtt a magasabban fekvő részei jól védhető lakóhelyet adtak az embereknek. Ezt a vízjárta településszerkezetet jól megőrizte a település belterületének észak-keleti része, melyet már az 1987-ben a Békés Megyei Tervező Vállalat által készített ÖRT is szerkezeti védelemben részesített.

Írásos formában először az 1330-as évek elején említik a települést Jana falu néven. 1334-ben már a Vana név szerepel. Ekkor a település Békés megyéhez tartozott, de 1422-ben Heves megyéhez csatolták. A XVI. század elejére a térség egyik legjelentősebb települése volt. A török hódoltság alatt is viszonylagos védettséget élvezett, így Ványa gazdasági fellendülése töretlennek mondható. Ezt jelezte, hogy a település lakói hosszabb ideig képesek voltak elviselni a többszörös adóztatást. 1618-ban mezővárosi rangot kapott.

A település 1723-tól szerepel hivatalosan mint Déaványa. A község lélekszámának növekedése mellett a jobbágyság számaránya elenyésző volt. Bár már a XVII. században is mezővárosnak említik, hivatalosan 1774-ben kapta meg ezt a rangot, melyet 1872-ig őrzött meg. Ismételten városi rangot az 1999-es kezdeményezése alapján kapott a település.

1793-ig csak a református egyház volt jelen a településen, hiszen a római katolikus egyház helyi közössége ebben az évben jött létre. A XIX. század első felétől az izraelita hitközség is jelen volt a településen.

Az 1848-49 forradalom és szabadságharc leverését követően közigazgatási átszervezést hajtottak végre. Ennek során külön választották Heves és Külső-Szolnok megyéket, Déaványát pedig az összevont Békés-Csanád vármegye szeghalmi járásához csatolták. A járási összeírás szerint ekkor 8165-en laktak. 1876-ban ismét közigazgatási átszervezés történt, melynek során a megalakított Jász-Nagykun-Szolnok vármegyéhez csatolták Déaványát.

A századfordulón a lakosságszám gyarapodása jelezte Dévaványa népességvonzó és megtartó képességét. A polgárosodást a kereskedelem, a szolgáltatások bővülése, a civil szervezetek növekvő száma jelezte és segítette elő.

1945 után Dévaványát tudatosan visszafejlesztették, nagyközségből községgé minősítették vissza. Újbóli megerősödését az 1985-ben létrehozott önkormányzati társulás jelezte, melyben Dévaványa térségi vezető szerepet vállalt.

2000. július 1-től a település ismételten városi rangot kapott.

A településszerkezet kialakulása

A település igazgatási területének változását, a beépített terület kialakulását a katonai felmérések térképeiről jól nyomon lehet követni.

Az I. katonai felmérés – amely a mai Magyarország területén 1782 és 1785 között zajlott – elsősorban azt mutatja szemléletesen, hogy a település a Sárrét területén helyezkedik el. Jól láthatóak azok a vízfelületek, vízállásos részek, amelyek ma is részben időszakosan vízzel borítottak ill. gyepfelületek, vagy egy-egy helyen megmaradtak csatornaként. Ugyanakkor szépen érzékelhető, hogy a beépített rész továbbá a kertségek a vízfolyások közötti magaslatokon alakultak ki. E mellett a nagyrészt még a ma is meglévő halmok (kunhalmok) is megjelennek már ezen a térképen is elnevezéssel együtt.

A II. katonai felmérés – amely a mai Magyarország területén 1819 és 1869 között zajlott – térképi ábrázolásáról elmondható, hogy mai szemmel nézve is pontosnak tekinthető. Elmondható, hogy ugyanazok a természeti elemek, melyeket az I. katonai felmérésen is ábrázoltak, itt is megjelennek. Jól láthatók a vízfolyások, erek, a vízállásos területek, a halmok. Feltűnő a sárréti jellegre utaló sok vízállásos terület mellett a gémeskutak nagy száma, ami egyértelműen a legeltetési állattartásra utal. E mellett igen minimális az erdőfoltok kiterjedése.

A határ természeti elemei mellett itt már elmondható, hogy a mai belterület Sport utca - Szeghalmi út - Bánomkert utca - Szérűskert utca - Körösladányi út - Báthory utca - Madách utca - Móricz Zsigmond utca - Köleshalmi utca – csatorna - Jéggyár utca által bezárt területe, a terület úthálózata gyakorlatilag a maival megegyező. Jól látható még mindhárom, ma már nem létező ill. nem használt temető területe is.

A III. katonai felmérés – amely a mai Magyarország területén 1887 és 1896 között zajlott – térképi ábrázolásáról gyakorlatilag ugyanaz mondható el, mint a II. felmérésről.

Itt is jelentős kiterjedésűek a vízállásos területek, melyek mára az északi területeken gyeppe, legelőkké alakultak, a déli részeken pedig rizsföldeket alakítottak ki. Ez utóbbiakat már felszámolták, sok gyepet beszántottak, de a műholdfelvételeken, ortofotókon ma is jól láthatóak ezeknek a területeknek a helyei. Ezen a felmérésen már megjelenik a várost érintő mindkét vasútvonal.

A belterületre igaz a II. felmérésnél leírt információ. Ugyanakkor megfigyelhető, hogy a viszonylag mély tömbökön belül kis zugok alakultak még ki, melyekhez a hátsóterületekből újabb telkeket alakítottak ki. Ez részben a későbbiek során

is folytatódott. Ugyanakkor szerencsére elmondható, hogy ennek a halmazos településszerkezetnek jelentős része – elsősorban a templomoktól keletre levő területek – a mai napig megmaradt, és köszönhetően a helyi területi védelemnek továbbra is esély van ennek megőrzésére.

Ha a mai belterület térképére ránézünk, akkor jól látható, hogy a már ismertett területi lehatároláson kívül eső további beépített területek szabályos derékszögű szerkesztésű utca- és telekhálózatból állnak, jól mutatva azt, hogy időben jóval későbbre tehető a kialakulásuk.

A halmazos településszerkezet továbbra is a helyi védelem megtartása alapján megőrződik, ezen nem változtatunk.

Tájrendezési koncepció

Természeti adottságok

Dévaványa közigazgatási területe a Berettyó-Körösvidék középtáján belül két jól elkülönülő kistájhoz, a Körösmenti-síkhöz és a Dévaványai-síkhöz tartozik.

A vizsgált terület a Hortobágy-Berettyó-Körös között elhelyezkedő alacsony, ármentes síkság. A felszín a magassági viszonyoktól függően ártéri, mocsári agyag, lösziszap, ill. elszikesedett infúziós lösz fedé, melyhez lokális jellegű téglagyag-készlet kapcsolódik.

A terület talajtípusait a domborzat és a vízrajzi adottságok határozzák meg. Dévaványa területe magasabb helyzetű folyóhátak és hordalékkúp maradványok közé zárt, gyenge lefolyású szikes pusztá.

A vizsgált terület éghajlata mérsékelten meleg, száraz, kontinentális jellegű. Az évi napfénytartam 2000 óra körüli. Az évi középhőmérséklet 10,3-10,4 °C, a tenyészidőszaké 16,8-17,0 °C. A vizsgált területet a szélsőséges hőmérsékleti ingadozás jellemzi, az évi abszolút hőmérsékleti maximumok átlaga 34,1-34,4 °C, a minimumoké -16,7 °C. A csapadék évi mennyisége 540-570 mm körüli, egyenetlen eloszlású. A leggyakoribb szélirány az északi, északkeleti és a déli, átlagos szélsébség 2,5-3,0 m/s közötti.

Növényföldrajz

A vizsgált terület növényföldrajzi szempontból az Alföld flóraidékének (Eupannonicum) Tiszántúli flórajárásába (Crisicum) tartozik. Jellegzetes potenciális erdőtársulásai a partmenti bokorfűzesek (Salicetum triandrae), a fűz-nyár-égerligetek (Salicetum albae fragilis hungaricum), a tölgy-kőris-szil ligeterdők (Quercus-Ulmetum hungaricum) és a sziki tölgyesek (Pseudovino-Quercetum roboris). Sajnos a honos növényzetet a szántóföldi növénytermesztés érdekében végzett tevékenységek pl. vízrendezések elpusztították, az egykori gazdag növényvilágra a mezőgazdálkodásra alkalmatlan szikeseken található pusztai gyepek emlékeztetnek.

Értékelés, koncepció

Dévaványa döntően mezőgazdasági település, adottságai lévén azonban jelentős szerepet foglal el a település életében a természetvédelmi célú területhasznosítás is. A mezőgazdasági területek kiterjedésének csökkenésével a jövőben sem kell ténylegesen számolni, még akkor sem igazán, ha a már elfogadott, de még nem hatályos Megyei Területrendezési Terv igen jelentős erdőgazdasági övezetet jelöl ki a közigazgatási terület déli részén. Azonban a táji adottságok jobb kihasználása érdekében a mezőgazdasági szerkezet átalakulása és a művelési ágak változása (gyepterületek növelése) várható.

A település külterületének nagy részét kitevő **mezőgazdasági területek** fejlesztése során az alábbi szempontokat javasolt érvényesíteni:

- A mezőgazdasági területeken belül a termelési hagyományokhoz igazodó, a táji, természeti értékek védelmét biztosító differenciált övezeti rendszert kell kialakítani.
- A differenciált övezeti rendszer célja a tájhasználati hagyományokra épülő olyan differenciált szabályozási előírások megfogalmazása, mely:
 - biztosítja a természetvédelmi szempontból értékes mezőgazdasági területek (sziki növényzettel borított gyepterületek, szikes talajú szántók) védelmét, valamint
 - lehetővé teszi a térségben a tájképet ma is meghatározó tanyagazdaságok kialakítását.
- A mezőgazdasági tevékenységekhez kapcsolódó létesítmények, épületek elhelyezésére olyan szabályozási előírások megfogalmazása szükséges, mely gazdaságilag célszerű birtokméretek kialakulását ösztönzi, megakadályozza a földrészletek túlzott elaprózódását, ill. a külterületi földterületek túlzott beépülését, továbbá tájbailló, a táji hagyományokat tükröző épületek kialakítását ösztönzi.

Dévaványa közigazgatási területén az erdők területi részaránya rendkívül alacsony. Az **erdőterületek** fejlesztése során az alábbi szempontokat javasolt figyelembe venni:

- Az erdőterületek kondicionáló, klímajavító és kedvező tájképi szerepe miatt a tájrendezés kiemelt feladata a meglévő erdők, erdősávok megőrzése, valamint új erdők létesítése.
- Az erdőfejlesztéssel érintett területek kijelölésekor figyelembe kell venni az erdő tájképre gyakorolt hatását. A dévaványai-ecsegi puszta tájképi megjelenését kedvezőtlenül befolyásoló erdők, erdősávok kialakítása nem javasolt. Új erdők telepítésére elsősorban dűlőutak mentén, tanyák, majorok, ipari üzemek környezetében nyílik lehetőség.
- A táj karakteresebbé tétele végett törekedni kell a honos fafajokkal történő erdőfelújításra, ill. erdőtelepítésre.

Dévaványa térségében számos **természeti, táji érték** található, melyek megőrzése az élővilág védelme, a biológiai sokféleség fokozása, a kultúrtörténeti

értékek megóvása, valamint a kedvező tájképi megjelenés fenntartása miatt kiemelt feladat.

Természetvédelmi, tájvédelmi szempontból megoldandó feladatok:

- Biztosítani kell a táji, természeti értékek, illetve védett területek
 - a Körös-Maros Nemzeti Park területeinek,
 - a Natura 2000 területek,
 - a kultúrtörténeti értékek – kunhalmok, védelmét.
 - meg kell oldani az önkormányzati fejlesztési szándékok és a kijelölt ökológiai hálózatok területének összhangját.
- Déaványa táji, természeti értékeinek - különös tekintettel a tűzokok – hatékony védelme szigorúbb szabályozási előírásokat tartalmazó övezetbe sorolással segíthető elő.

Zöldterületfejlesztési koncepció

Az egykori kertes település mind a településbelső, mind a külsőt tekintve, tehát ma is őrzi az organikus fejlődés eredményeként létrejött szerkezetét. A településen belül megmaradt a halmazos alaprajz, a jellegzetes utca- és térformák, mint az utcás terek, útleágazások terei, zsákutcák, tölcser-, csillag- és sarok terek, melyek védelemre érdemesek. A település külsőt tekintve a még ma is létező egykori kertségek jelentik az átmenetet a település és a táj között, ez eredeti formájában már csak egy-két helyen maradt meg (a település ÉK-i részénél a Tó-kert és a Bánom-kert, délen pedig a Pocos-kert).

A zöldfelületi rendszer jellegzetessége elsősorban a településszerkezettől függ. A településen két jellegzetes zöldfelületi csoport állapítható meg:

- a belvárosi zöldfelület-együttes és a
- külső zöldgyűrű.

A belvárosi zöldfelület-együttes részei a településközponti közkertek, a templomkertek, a Polgármesteri Hivatal kertje, az iskola, óvoda kertek, a múzeumkert és a piac tér is.

A külső zöldgyűrű alkotó részei a strand, a sportpálya, a gimnázium kertje, a tavak, a nevelőotthon és szakiskola kertje, a Szociális Otthon kertje, a településszéli kertségek, lezárt és működő temetők és erdők.

A zöldfelületi rendszer elemei

A zöldfelületi rendszer közhasználatú, korlátozott közhasználatú és közhasználat elől elzárt zöldfelületi elemekből áll. Biológiai aktivitás értéke mindhárom zöldfelületi kategóriának van, ugyanakkor funkcionális értékükben jelentős különbség adódik. A magánkertek csak egy szűk kör rekreációs igényeit elégítik ki, a közkertek szélesebb közönségét. Mindennek ellenére mindhárom formára szükség van, lényeg a helyes arány megteremtése.

Összességében elmondható, hogy nem a mennyiségi növelésre, hanem a minőségi fejlesztésre van szükség továbbra is, hasonlóan a településközpontban elkészült fejlesztéshez.

Környezetvédelmi szempontok a szükséges vagy javasolt intézkedésekhez

Vizsgálat és szempontok

A környezetvédelmi munkarész célja a meglévő környezeti állapot vizsgálata a környezetvédelmi követelmények szempontjából, és ez alapján a település rendezési tervéhez javaslatok, környezetvédelmi követelmények meghatározása.

Levegőtisztaság-védelem

Levegőtisztaság-védelmi követelmények:

Levegőtisztaság-védelmi szempontból, a település teljes bel- és külterületére a 4/2011.(I.14.)VM rendelet által megengedett határértékek vonatkoznak.

Levegőszennyezettségi zóna:

A légszennyezettségi zónákat a 4/2002.(X.7.)KvVM rendelet hirdette ki. Ez alapján a település a „10. Az ország többi területe” nevű zónába tartozik.

Besorolás szennyezőanyagok szerint:

Zónacsoport szennyezőanyagok szerint						
	Kén-dioxid	Nitrogén-dioxid	Szén-monoxid	Szilárd (PM ₁₀)	Benzol	Talajközei ózon
Déaványa területének besorolása	F	F	F	E	F	B

A hivatkozott rendelet a szálló por tekintetében sorolja eggyel magasabb szennyezettségi kategóriába a területet (az ország egész területével együtt), tekintettel arra, hogy általános jellemző az évente több esetben, határértéket meghaladó légszennyezettség előfordulása a szálló poroknál. A talajközei ózon minősítése regionális jellege miatt az egész országra vonatkozik.

Ökológiaailag érzékeny terület:

Levegőminőség szempontjából érzékeny területnek tekinthető az országos jelentőségű természetvédelmi terület. Ilyenek a Déaványa külterületének északi részén, a Körös-Maros Nemzeti Park által kezelt, védett természeti területek.

Légszennyező anyagok emissziója:

A település jellegéből adódóan elsősorban magánházak, mezőgazdasági létesítmények, közintézmények és a közúti közlekedés okoz légszennyezést.

A településen a légszennyezést okozó tevékenységeket az alábbi csoportokba soroltuk, úgymint:

- épületek fűtése (intézményi, lakossági)
- ipari tevékenység
- mezőgazdasági,
- közlekedési emisszió (főként a 4205 sz. összekötő út forgalma)

Ipari, szolgáltató tevékenység által kibocsátott légszennyező anyagok:

Az üzemi és szolgáltató létesítmények légszennyező tevékenységeire és a légszennyező forrásokra 306/2010.(XII.23.)Korm. rendelet vonatkozik, az általuk kibocsátható légszennyező anyagok határértékeit pedig a 4/2011.(I.14.)VM rendelet állapítja meg. Az előzetes környezeti vizsgálat alapján káros mértékű, azaz határérték feletti légszennyezést a helyhez kötött források, a jelenleg ismert állapotban nem okoznak.

Jelentősebb ipari telephelyek:

- Likerné Dr. Diószegi Mária villamos berendezés gyártó, felújító üzeme
Kibocsátott légszennyező anyagok: szerves oldószerek,
füstgázok (CO, NOX, SO2, szilárd)
- EJT Kft. jármű és gépgyártó üzeme
Kibocsátott légszennyező anyagok: füstgázok (CO, NOX, SO2, szilárd)
- Rizshántoló üzem
Kibocsátott légszennyező anyagok: por (szilárd, nem toxikus)

A korábbi jelentős kibocsátó, a téglagyár tevékenysége megszűnt.

Mezőgazdasági tevékenység által kibocsátott légszennyező anyagok:

A mezőgazdasági telepek a terményszárításhoz és tisztításhoz kapcsolódóan elsősorban port, emellett a földgáztüzelésű szárítókból szén-monoxidot, nitrogén-oxidokat bocsátanak ki a környezetbe. Diffúz ammóniaforrás, a jelentős számú állattartó telep. A sertéstelep jelentős szag, bűzhatású létesítménynek is tekinthető.

Fűtésből származó légszennyezés:

A település jelenlegi lakásszáma 3326, a vezetékes gázellátás a teljes belterületen biztosított. A gázellátásba bekötött kertesi családi házak jelentős részénél jellemző a kiegészítő vegyes tüzelés. Az intézményeknél gáztüzelés van. A földgáz árának emelkedése a fa- és vegyes tüzelés újbóli emelkedését eredményezte, ez egyértelműen kedvezőtlen a belterület levegőminősége szempontjából.

A fűtésből adódóan az alábbi - levegőminőségi határértékkel szabályozott - légszennyező anyagok kibocsátása jelentkezik:

- gáz fűtőanyag esetén : szénmonoxid (CO), nitrogén-oxidok (NO_x)
- vegyes tüzelésnél : szénmonoxid (CO), nitrogén-oxidok (NO_x),
kén-dioxid (SO₂) és szilárd légszennyező anyagok
(hamu, korom).

Közlekedés által okozott légszennyezés

A település belterületén kismértékű átmenő forgalom, és jelentősebb településen belüli, helyi forgalom van. Legjelentősebb a 4205 sz. Kisújszállás-Körösladány összekötő út. Ennek, Dévaványa belterületére jellemző forgalma kb. 4500 jármű/nap. Az út kb. 1,5 km-es szakasza esik a belterületre. A gépjárműforgalom által itt kibocsátott légszennyező anyagok mennyisége:

Forgalmi adatok (2011)		Légszennyező anyagok emissziója		
Gépjármű csoportok	Forgalom jármű/nap	Szénhidrogén-származékok kg/év	Nitrogénoxidok kg/év	Szénmonoxid kg/év
Személygépkocsi és kisteher gk.	3600	4500	2100	25500
Közepes tehergk. és busz	260	325	325	820
Nagy tehergk., tggk. szerelvény, lassú jármű	270	135	1000	2000
Összesen		~ 5 tonna/év	~3,4 tonna/év	~28,3 tonna/év

Az összekötő út melletti, Árpád – Hősök - Körösladányi út út lakóházakra számítással vizsgáltuk (MSZ 21457, MSZ 2160) az immissziós állapotot. Rövididejű koncentráció kritikus szélirány és szélesség paraméterek mellett :

	Szél-sebesség m/s	Szélirány úttengely el bezárt szöge ^o	Légköri stabilitás	Rövididejű immissziós határérték és koncentráció $\mu\text{g}/\text{m}^3$	
				CO	NO ₂
60 perces határérték				10.000	100
lakóházak terhelése, R = 15 méterre	1,0	15 ^o	A	690	33
			B	720	36
			F	930	48

A közlekedés kedvezőtlen időjárási viszonyok esetén sem okoz a határértéket megközelítő lég-szennyező anyag koncentrációt az út menti lakóépületeknél.

Mindezek alapján kijelenthető, hogy a településen a környezeti levegő nem minősül szennyezettnek.

Bűz, szaghatással járó tevékenységek:

- szennyvíztelep
nyitott oxidációs árok, nyitott szippantott szennyvíz fogadóhely, nyitott iszapszikkasztó ágyak
távolság lakóterület határától: 800 m
- állati hulladék fogadóhely (jelenleg bezárva)
belterületen belül, a régi vágóhíd közelében helyezkedik el. A legközelebbi lakóház távolsága kb. 100 m
- állattartó telepek
trágyakezelés miatti szaghatás elsősorban az intenzív tartás, és a sertésstelepek esetében

Környezeti levegőminőség:

A településen immissziós mérőhálózati állomás nem működik. A közepes járműforgalom és a jelentős ipari légszennyező források hiánya alapján, a terület jellemzően a „nem szennyezett” levegőminőségi kategóriába sorolható. Határérték-túllépés nem feltételezhető egyik komponens esetében sem.

Előzetes szempontok és javaslatok:

- Az alföldi területekre jellemző, hogy a mezőgazdasági eredetű szálló, ill. ülepedő por koncentrációja magas. Az ipari és közlekedési légszennyezés, e tekintetben szerencsésen alacsony volta miatt ez meghatározza a levegőkörnyezet minőségét. Javasolt a dűlők és az utak mentén levő fasorok megóvása, fejlesztése, a belterületi zöldövezetek fejlesztése.
- A külterületi majorok, állattartó telepek körül a tájba illeszkedő fasor kialakítása, ill. a meglévők megtartása javasolt.
- Szilárd tüzelés esetén: a korszerű tüzelőberendezések alkalmazása, és a szomszédos épületek átlagos gerincmagasságát legalább 0,5 méterrel meghaladó, tüzeléstechnikailag méretezett kémények létesítése. Új épületek használatbavételi eljárásainál javasolt megkövetelni a tüzelőberendezések minőségi bizonylatát a $Q_{TH} = 140$ kW névleges hőterhelés alatti tüzelőberendezéseknél. Az ilyen tüzelőberendezések körében a 306/2010.(XII.23.)Korm rendelet a település jegyzőjének biztosít levegővédelmi hatáskört. A $Q_{TH} = 140$ kW névleges hőterhelés fölötti tüzelőberendezések létesítésekor a környezetvédelmi hatóság engedélye szükséges.
- Az ipari-gazdasági terület tervezett bővítése során, szag- bűzhatású tevékenységek telepítése nem megengedhető. Az engedélyezett új légszennyező források megfelelnek a határérték és az „elérhető legjobb technika (BAT)” követelményeinek. Az ipari, mezőgazdasági célú létesítmények engedélyezése során, az illetékes környezetvédelmi felügyelőség, az építési eljárás során szakhatósági jogkörében eljárva biztosítja a környezetvédelmi előírások teljesülését.
- Az ipari-gazdasági terület kialakításakor a külterület, azon belül is a Natura 2000 védett területek felé a tájba illeszkedő fasor kialakítása, ill. a meglévők megtartása javasolt.

- A Körös-Maros Nemzeti Park által kezelt, országos jelentőségű védett természeti területeken a 4/2011.(I.14.)VM rendelet 4. melléklete szerinti levegőminőségi értékek fenntartása a cél. A védett terület R=500 m sugarú környezetében esetleg tervezett új légszennyező források létesítése esetén pedig a hivatkozott rend. szerinti, az ökológiai rendszereket védő levegőminőségi értékek teljesítése a követelmény.

Zaj- és rezgésvédelem

Zajvédelmi követelmények :

A megengedett zaj- és rezgésterhelési határértékeket a 27/2008.(XII.3.)KvVM-EüM együttes rendelet határozza meg.

Zajt kibocsátó ipari és szolgáltató létesítményekre, üzemi telephelyekre:

A település belterületének besorolása egységesen " Lakóterület (kisvárosias, falusias, telepszerű beépítésű) ", melyre az ipari és szolgáltató létesítményekből származó zajterhelés megengedett mértéke:

nappal (06-22) : 50 dB(A)
éjjel (22-06) : 40 dB(A)

A külterületen, mg. majorokban levő lakásként is használt tanyaépületek, más védendő létesítményekre:

nappal (06-22) : 60 dB(A)
éjjel (22-06) : 50 dB(A)

Közlekedési eredetű zajterhelés megengedett mértéke (új létesítményekre, ill. a megváltozott terület-felhasználás esetére):

Helyszín: belterület (Kisújszállási, Sport, Árpád, Hősök és Körösladányi út)
Út jellege: 4205. összekötő út
Védendő terület jellege: lakóterület (kisvárosias, kertvárosias, falusias beépítésű)

nappal (06-22) : 60 dB(A)
éjjel (22-06) : 50 dB(A)

Üzemi és szolgáltató létesítmények zajemissziója:

A lakóterületen belüli kisvállalkozások, szolgáltató létesítmények, a mezőgazdasági tevékenységhez csatlakozó géptároló és egyéb telephelyek okoznak zajkibocsátást.

Határérték feletti zajkibocsátás korábban a Rizshántoló üzemnél és a Szarvasi Vas- és Fémipari Kft. telephelyénél volt. Ez utóbbi tevékenysége megszűnt, a rizshántolóé megváltozott. Jelenleg nem ismert, folyamatosan határérték feletti zajt kibocsátó telephely. Határérték feletti zajkibocsátás miatt hatósági eljárásról, zajbírság kiszabásáról nincs tudomásunk.

Lakossági szolgáltató létesítmények, a kereskedelmi és vendéglátó létesítmények határérték feletti zajterhelést nem okoznak. Alkalmanként előfordul zenezszolgáltatás miatti zajpanasz a vendéglátó létesítményeknél.

A lakókörnyezetet határérték feletti közlekedési zaj nem terheli. Összességében megállapítható, hogy a települési környezet zajállapota kedvező, határérték feletti zajterhelés sem az üzemi, szolgáltató, sem a közlekedési forrásokból nem ered.

Közlekedési zajterhelés:

Legjelentősebb forgalom a településközpontban és a Körösladányi úton folyik, ennek döntő része helyi forgalom. A környezeti állapot vizsgálata keretében számítással vizsgáltuk az út menti lakóházak zajterhelését.

A védendő homlokzatok átlagos távolsága az út tengelyétől: $R = 15 \text{ m}$

Jármű zaj-kategória	Napszak	Óra-forgalom	Számított hangnyomásszint	Zajterhelési határérték
		jármű/óra	dB(A)	dB(A)
I.	nappal (06-22)	157	62,3	60
II.		32		
III.		13		
I.	éjjel (22-06)	31	55,4	50
II.		6		
III.		3		

* Megjegyzés:

Jármű zajkategóriák:

- I. személygépkocsi, kis tehergépkocsik (3,5 t alatt), mopede
- II. autóbusz, tehergépkocsi, motorkerékpár
- III. csuklós autóbusz, nehéz tehergépkocsi, teher gk. szerelvény, lassú jármű

A települési fő közlekedési utak mentén kissé magasabb a zajterhelés a határértéknél, de ennek mértéke messze elmarad a forgalmasabb főutakétól. (A határérték csak új terület-felhasználás vagy új út esetén kötelezőérvényű.)

A vasúti mellékvonal forgalma csak a nappali időszakban okoz zajterhelést, de ennek mértéke igen alacsony: a sínpár tengelyétől 25 méterre, nappal $L_{AM} = 49 \text{ dB(A)}$, amely a zajterhelési határértéket nem közelíti meg.

Zajvédelmi szempontok és javaslatok:

- Az ipari-gazdasági terület fejlesztésénél, a gazdasági terület és a lakóterület közötti elválasztás, zajvédelmi célú elhatárolás (védőtávolság, védő fásítás) javasolt. Létesítéskor teljesítendő zajkibocsátási határérték: $L_{th} = 50/40$ dB(A) (nappal/éjjel) a lakóházak védendő homlokzataira, és a lakótelkek beépítési vonalára. A kegyeleti okból védendő temető területére $L_{th} = 50$ dB(A) zajterhelési határérték figyelembe vétele szükséges.
- A mezőgazdasági üzemi területet és lakóházakat is tartalmazó majoroknál, a lakó funkciót szolgáló telkeket a „gazdasági terület”-en belüli, védendő épületekként javasolt védeni. Ilyen pl. a Kósziget.
- A gazdasági terület kialakítása során javasolt a mikro vállalkozások részére is telephely lehetőséget biztosítani, hogy ezeknek a vállalkozások a fejlődése ne a lakóterületen, saját lakóháznál történjen, hanem lehetőség legyen a lakókörnyezetet zavaró tevékenységeknek az ipari területre települni. Ezzel együtt javasolt korlátozni a kisvárosias és kertvárosias lakóterületeken az ipari, szolgáltató tevékenységet.

Hulladékok kezelése

Veszélyes hulladékok:

A keletkező veszélyes hulladékok döntő része a mezőgazdasági üzemek, vállalkozások állattartási, valamint a MOL bányászati tevékenységéből származik. Kisebb mennyiségben keletkeznek az ipari gyártási tevékenységből, karbantartásból, valamint az egészségügyi ellátásból.

- Gazdasági tevékenységből származó veszélyes hulladék

Az üzemi, szolgáltató tevékenységekből eredő veszélyes hulladékok gyűjtése, ártalmatlanítása, nyilvántartása a termelők feladata, amelyet az erre vonatkozó jogszabályi előírásoknak megfelelően végeznek is. A veszélyes hulladék termelők telephelyeiről a hulladékokat elszállítják, kezelés ezeknél nem történik. A területen veszélyes hulladékok nem megfelelő kezelése által okozott, vagy a korábbi termelő tevékenységekből hátrahagyott környezetszennyezés nem ismert.

- Egészségügyi veszélyes hulladék

A településen keletkező egészségügyi hulladékok éves mennyisége kb. 100 kg. A gyűjtést-szállítást az önkormányzati intézményektől a Septox Kft. végzi. Az Önkormányzati egészségügyi intézményekben (Védőnői Szolgálat, Strandfürdő) keletkezett egészségügyi veszélyes hulladékok mennyisége 2011-ben 22 kg volt.

- Állati eredetű (lakossági) hulladék

A lakosságnál keletkező és a lakosság által kiszállított hulladék mennyisége 18 tonna, egyéb gazdasági szervezetek által beszállított mennyiség 7 tonna. A települési gyepmesteri telepről az állati eredetű veszélyes hulladékok szállítását az ATEV Fehérjefeldolgozó Zrt. végzi. A települési dögtelepen kihelyezett zárt konténerben

összegyűjtött állati eredetű veszélyes hulladékok az ATEV Zrt. Debrecen-Bánk fehérje-feldolgozójába kerülnek ártalmatlanításra.

Gyepmesteri telep:

A gyepmesteri telep a település belterületén, a Gyomai út 1. sz. alatt, a korábbi vágóhíd mögötti területen helyezkedik el. A lakosságtól és az állattartó telepektől átvett állati hullát és hulladékot hullakamrában, konténerben tárolják. Elszállítás: értesítés alapján az ATEV szállítja el, általában heti egy alkalommal

Hiányosságok: Belterületen belül, lakóövezet közelében helyezkedik el. Rovarmentes tárolóhely és fertőtleníthető, mosható felület nem biztosított, a vállalkozásoktól átvett hulladék helyszíni mérése nem lehetséges. A helyszín miatt, korszerűsítést követően sem felel meg a környezetvédelmi előírásoknak. Jelenleg a telepet bezárták, nem fogad hulladékot.

Kommunális hulladékok :

Kommunális, szilárd hulladékok

Az évente keletkező hulladék (2011. évi adat):

EWC 20 03 99 közelebbről nem meghatározott lakossági hulladék

- lakosságtól, gyűjtőjárművel beszállított: 1454 tonna/év
- közületi, vegyes települési: 208 tonna/év

EWC 20 03 07 lom hulladékok

- lomtalanítási hulladék 26 tonna/év

A keletkező kommunális hulladékokat a gyomai Közszolgáltató Kft. szállítja el. A településen szervezett hulladékgyűjtés van, heti rendszerességű elszállítással, a gyomaendrői regionális hulladéklerakó telepre.

Biológiailag lebomló hulladékok

EWC 20 02 01 kerti és parkokból származó, biológiailag lebomló hulladékok

- zöldhulladék 546 tonna/év

A biológiailag lebomló, zöld hulladékokat havi rendszerességű gyűjtőjárással szállítják el. Kezelésük az Organoferm Kft. által, a dévaványai komposztáló telepen történik. Kezelés: hasznosítás, komposzt előállítás.

Szelektíven gyűjtött hulladékok

A településen gyűjtőszigetek nincsenek kialakítva. A hasznosítható, szelektíven gyűjtött hulladékokat gyűjtőjárással, havi rendszerességgel szállítják el, közvetlenül a lakásoktól. A gyűjtés fóliazsákban történik, a különböző frakciókat (műanyag, papír, üveg, fém) együtt gyűjtik. A gyűjtés és azt követően válogatást a Bio Sales Kft. végzi, a közszolgáltatóval kötött szerződés alapján. Éves mennyiség, frakciók vegyesen: 20 tonna/év

Kommunális folyékony hulladék

(EWC 20 03 99 közelebről nem meghatározott lakossági hulladék)

A kommunális folyékony hulladék (szippantott szennyvíz) elhelyezése helyben, a szennyvíztisztító telepen történik. Szennyvíz szikkasztása a településen nem engedélyezett.

Települési hulladéklerakó

Dévaványa Város Önkormányzata tulajdonában van a települési hulladéklerakó, amely a település északi részén helyezkedik el, a városhatártól kb. 700 m-re, megközelítése a Borszegi úton keresztül történik.

Helyrajzi száma:	01276
A telep területe	7 ha
Az eddig lerakott hulladék becsült mennyisége:	8.000 tonna

A települési hulladéklerakó a környezetvédelmi hatóság határozata alapján 2002-ben bezárásra került. A telepen a környezetvédelmi hatóság által előírt műszaki megfigyelő rendszer üzemel (négy db megfigyelő kút), a talajvízszint állapotának havi rendszerességgel történő mérése és rögzítése történik, akkreditált laboratóriummal vízvizsgálatok készülnek, a mérések eredményéről éves összefoglaló jelentés készül a környezetvédelmi hatóság részére.

A környezetvédelmi hatóság kötelezése alapján a lezárt lerakót legkésőbb 2012. december 31.-ig rekultiválni kell. A hulladék lerakó rekultivációjának megvalósítása a DAREH (Dél-Alföldi Regionális Hulladékgazdálkodási Rendszer) társulásának szervezeti keretein belül kerül megvalósításra.

A tervek előkészítéséhez szükséges pénzügyi forrást a szervezet pályázat útján elnyerte, ezt követően eredményesen kidolgozott tervekkel és KEOP 7.2.3.0 pályázattal lehetőség nyílik további uniós forrás elnyerésére, a több települést érintő rekultivációs programok megvalósítására.

Hulladékkezeléssel kapcsolatos szempontok és javaslatok:

- A hulladékgazdálkodásról szóló törvény előírásai alapján, a lerakásra kerülő hulladék biológiailag lebomló szervesanyag-tartalmát a 2000. évi szinthez képest 2014.07.01.-ig 35%-ra kell csökkenteni. A hulladékká vált csomagoló anyagok újrahasznosítási aránya érje el az 50%-ot.
- A szelektív gyűjtés és hasznosítás érdekében a meglévő gyűjtési rendszer fenntartása és fejlesztése javasolt.
- A komposztálható hulladékok külön gyűjtése és kezelésük biztosítása („zöld kuka”) mellett, a lakosság tájékoztatása és a komposztálható, szerves hulladékoknak kommunális hulladék közé helyezésének tiltása javasolt. A falusias lakóterület miatt célszerű a házi komposztálás és a saját kertekben való hasznosítás.
- A hulladék gyűjtését végző közszolgáltatóval közösen egy hulladékudvar működtetése javasolt. Itt a szelektíven gyűjthető, a komposztálható, a lakosságnál

és intézményeknél keletkező veszélyes hulladékok, valamint a lomtalanítási hulladék fogadása, begyűjtése történjen. A hulladékudvar helyét gazdasági területen, a komposztáló telep közelében javasoljuk kijelölni.

- Az építési-bontási hulladékok fogadását, kezelését is szükséges megoldani, Javasolt ezt is a hulladékudvarral együtt kiépíteni.
- A lakosságnál keletkező állati hulladékok, tetemek elhelyezésére szükséges az előírásoknak megfelelő begyűjtő helyet elhelyezni és kialakítani, a jelenlegi helyett.
- Az állattartó telepen keletkező hulladékok, valamint a háztáji állattartás során keletkező nagy testű (50 kg feletti) állati hullák elhelyezéséről az állattartó saját felelősségi körében gondoskodjon. (beszállítás az ATEV-hez Hódmezővásárhelyre)

Vízvédelmi szempontok

Felszíni vizek:

A szennyvíztelepi kezelt szennyvíz befogadója a XXXIX. jelű belvízlevezető csatornán keresztül a Kartalszeg-Folyáséri csatorna.

Vízminőség területi kategória, 28/2004.(XII.25.)KvVM. rend. szerinti „*általános*”

Felszín alatti vizek :

A település és a terület szennyeződés-érzékenységi besorolása a 219/2004.(VII.23.)Korm. rendelet 2. sz. melléklete szerint:

Település szennyeződés érzékenységi besorolása:	A – fokozottan érzékeny
Terület szennyeződés érzékenységi besorolása:	A – fokozottan érzékeny
Intézkedési szennyezettségi határérték:	C_i = C₁

Felszín alatti vizet veszélyeztető források:

- a lakossági meglévő és nem vízzáró szennyvízgyűjtő aknák, illegális szikkasztások,
- állattartó telepek trágyatárolói
- a még nem rekultivált, műszaki szigetelés nélküli települési hulladéklerakó telep

Folyékony települési hulladékok kezelése :

A gyűjtőaknában gyűjtött kommunális és szociális folyékony hulladékokat szippantó kocsival szállítják be a szennyvíztelep fogadó műtárgyába, a telep állattartási és ipari eredetű folyékony hulladékokat nem fogad.

A kihordásos szennyvíz fogadására szolgáló műtárgyak az alábbiak:

- lefejtő akna,
- rácsakna,
- iker kialakítású levegőztető akna

Szennyvízelvezetés és -kezelés

A településen szennyvíztisztító telep üzemel. A belterület 98%-ban csatornázott, de a rákötések aránya ettől elmarad.

A csatornahálózaton érkező szennyvíz fogadására és további kezelésére szolgáló műtárgyak:

- Gépi rács,
- mélylevegőztető,
- oxidációs árok,
- Dorr utóülepítő, klórozó medence,
- iszapszikkasztó ágyak,
- iszapprés, depóniater.

A tisztító telep technológiája jelenleg nem képes határértékre megtisztítani az érkező szennyvizet. A telep bírságos a szerves anyag, ammónium-N, szulfát, foszfát komponensek tekintetében.

Felszíni és felszín alatti vizek védelmével kapcsolatos szempontok és javaslatok:

- Új létesítéseknel megfelelő közműpótló (zárt, vízzáró gyűjtőakna) létesítése.
- Tanyáknál a szennyvizek zárt gyűjtőaknában gyűjthetők, szippantással ürítve a szennyvíztelepre. Kommunális szennyvíz szikkasztásos elhelyezése nem megengedett.
- Belterületen növelni kell a rákötési arányt, a szennyvízcsatornával ellátott területeken.
- A szennyvíztelep korszerűsítése, bővítése javasolt, hogy a tisztított szennyvíz feleljen meg az előírt határértékeknek.
- A fürdő használtvíz-elvezetésénél a rendelkezésre álló tavat hűtő- és utótisztító funkcióra célszerű felhasználni és ennek műszaki feltételeit meg kell teremteni.
- A terület, a felszín alatti vizek tekintetében a fokozottan érzékeny, „**A – fokozottan érzékeny**” területi kategóriába tartozik. ezért a kockázatos anyagok közvetett bevezetése sem megengedett. Ennek megfelelően a szikkasztás alapvetően tiltott a település teljes területén.
- Állattartó létesítményeknél az almos- és a hígtrágya tárolása, valamint a silózás csak vízzáró szigetelésű műtárgyakon, a trágyaszarvas elhelyezése vízzáró agyagrétegen lehetséges, a csurgalékvizek elfolyásának megakadályozásával.
- A hígtrágya elhelyezésénél a szántóföldi hasznosítás a cél, az elhelyező területek nem érinthetik vízkút védelmi övezetét. A kijuttatási technológia megválasztásával és az egységnyi területre jutó tápanyagbevitel korlátozásával biztosítani kell, hogy a felszín alatti vizek ne szennyeződjenek.

Összefoglaló értékelés, a fejlesztések hatása az épített környezetre, természeti és építészeti értékekre

A város településszerkezetének az a része értékes és megőrzésre érdemes, amely a halmazos szerkezeti elemeket, annak kialakulását, fejlődését mutatja. Ez a település keleti területeit érinti. A halmazos szerkezetű terület helyi védelem alatt áll, amelyhez kapcsolt helyi építési előírások biztosították egyrészt a szerkezeti elemek fennmaradását, másrészt a halmazos szerkezethez alakult beépítési módok megtartását.

A városnak ezen a részén semmi olyan fejlesztést nem tervezünk, ami ezt a szerkezetet veszélyeztetné, azaz továbbra is elsősorban lakóterületi használatot javasolunk. E mellett a védelmet továbbra is fenntartjuk és az építési szabályozást is úgy alakítjuk – hasonlóan az eddigihez – , hogy a meglévő értékek hosszú távon megmaradhassanak.

A jelenlegi tervfelülvizsgálat keretein belül elkészítettük az örökségvédelmi hatástanulmányt. Ebben számba vettük a csekély számú műemléket, a helyileg védett épületeket, építményeket. Sajnos ezek közül néhányat már lebontottak ill. részben átalakítottak.

Ezen túl számos olyan értékes épületet találtunk, melyekkel érdemes kibővíteni a helyi értékek listáját. E mellett a már a katonai felméréseken is szereplő, a település keleti szélén levő egykori temető részbeni helyén kegyeleti park kialakítását javasoljuk, amely egyben az Akasztó-halmot is láthatóvá tenné. Mivel csak a HÉSZ-ben volt jelen a helyi védelem ténye, ezért szükséges az örökségvédelmi hatástanulmány figyelembevételével a helyi örökségvédelmi rendelet megalkotása. Ezt legkésőbb a tervfelülvizsgálat jóváhagyásával azonos időben el kell fogadni (az előkészítésében közreműködünk). A helyi természeti értékek védelme érdekében nem született még meg a helyi önálló rendelet, és az épített értékekre vonatkozóan is még meg kell alkotni azt. Mindkét rendeletben meg kell teremteni az ösztönzés, támogatás valamilyen formáját is.

Az előzőek mellett az értékvédelmi területen kívül is szükséges a HÉSZ olyan módon történő megfogalmazása, amely a védett épületek környezetében is biztosítékot jelent a harmonikus, az illeszkedési szabályok betartásával formálandó utcakép megjelenésére. Ezen belül szükség szerint szabályozzuk az általános követelményeken túl pl. az utcai homlokzatmagasságot, a tetőformát, az anyaghasználatot, stb.

A strandfürdő és a Túréri tavak környezetének fejlesztése elsősorban az idegenforgalmat szolgálja, de emellett a helyiek sport- és szabadidős lehetőségeit is bővíti. A fejlesztés a természeti adottságok kibővítését adhatja, így több napos helyben maradásra is lehetőséget ad. Ez a fejlesztés a meglévő természeti értékek megtartására, ápolására épít.

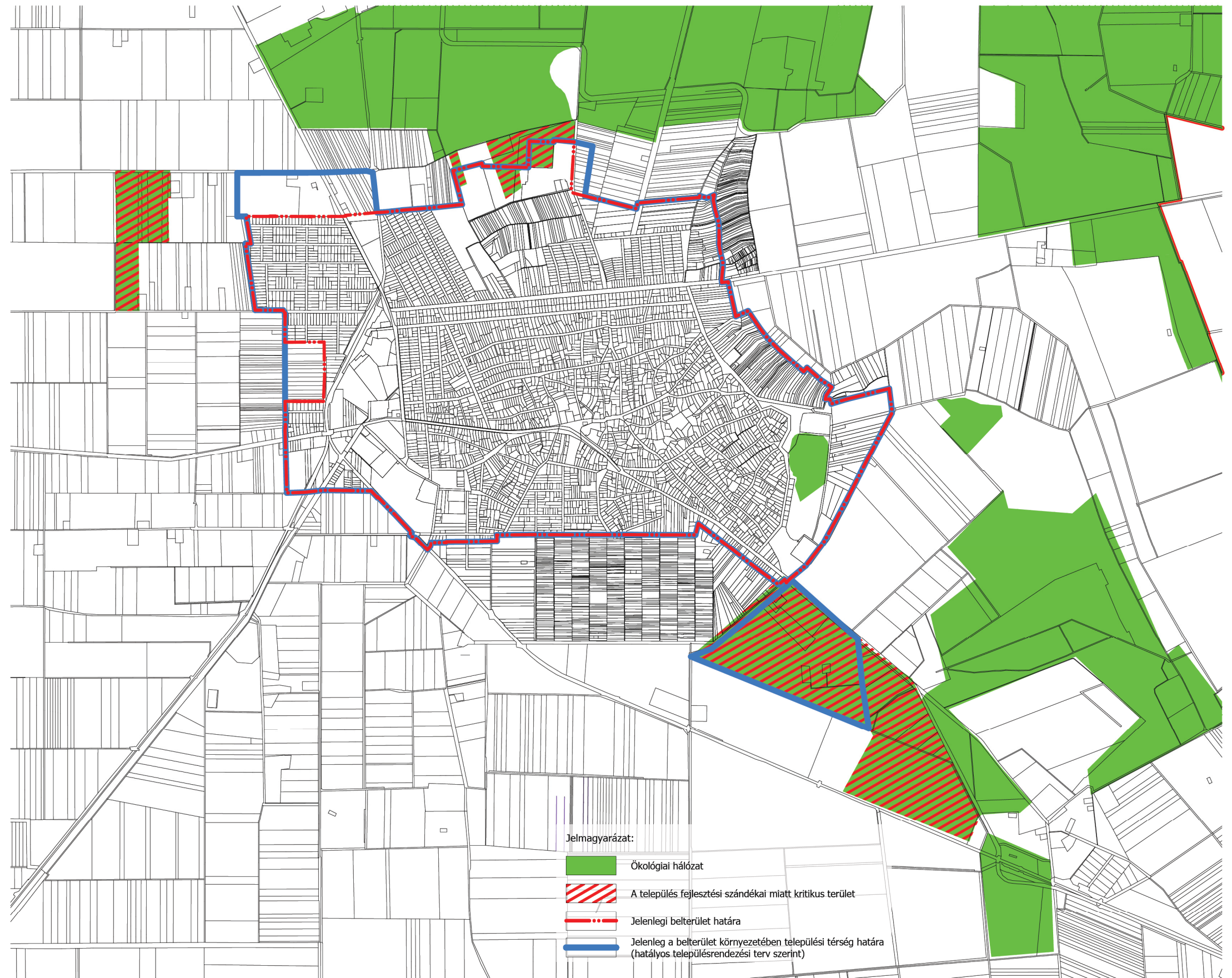
A település rendkívül gazdag természeti értékekben – amely a sárréti elhelyezkedés következménye – , hiszen itt fészkel a hazai (és ennek megfelelően az európai) tűzokálfélék számottevő része. A különböző módon és mértékben védett területek az igazgatási terület déli része jelentősebb részének kivételével a terület

jelentős részét lefedik és a belterületen is megtalálhatóak. Éppen ezért a tervezett – elsősorban gazdasági – fejlesztésekkel rendkívül gondosan kell eljárni. Ez különösen a belterület északi részére igaz; itt a tervezett gazdasági fejlesztési területeket konkrét természetvédelmi egyeztetések mellett fogjuk kijelölni, hiszen a jelenlegi helyzet az, hogy a kijelölt ökológiai hálózat helyenként behúzódik a belterület azon részeire is, amely már a jelenleg hatályos településrendezési tervben beépítésre szánt terület. Ugyancsak előzetes egyeztetés alapján lehet és szükséges a Réhelyi látogatóközpont továbbfejlesztésében gondolkodni (hiszen itt nemcsak a mezőgazdasági tevékenységekhez kapcsolódó épületekre van szükség, hanem a kutatáshoz, a látogatók elhelyezéséhez, stb. kapcsolódóakra is). A KMNP adatszolgáltatása alapján tüntettük fel az ökológiai hálózat határait. Ezek sok esetben nem igazodnak földrészlet határhoz. Amennyiben lehetséges ill. szükséges, a jelenlegi egyeztetési eljárás véleményezésében kérjük megadni a szükséges pontosításhoz az adatokat a KMNP részéről. Ezekon túlmenően a további részleteket részben tájrendezési koncepció, részben az örökségvédelmi hatástanulmány természetvédelmi anyaga tartalmazza.

A szennyvíztisztítóról és az állati hullagyűjtőről részletes ismertetőt tartalmaz a környezetvédelmi fejezet. Ezek korszerű – pl. a keletkező biogázt is hasznosító – fejlesztését tervezzük hulladékudvarral együtt a jelenlegi szennyvíztisztító területén és a hozzá vezető út teleppel szembeni oldalán.

A város igazgatási területén több mint kétszáz régészeti lelőhely található, köztük több kunhalom is (részben természetvédelmi részben régészeti eredetű a védelem indoka). Ezeken és a fokozottan védettek területén semmilyen beépítéssel járó fejlesztést (beépítésre szánt területkijelölést) nem tervezünk. A „fejlesztésekkel” egyedül az Akasztó-halom területét érintjük, hiszen ez a volt temető területén található, melynek kegyeleti parkká alakítása lehetővé teszi azt is, hogy a halom ténylegese látható legyen és a jogszabályi előírásoknak megfelelő védelme meglegyen.

Ökológiai hálózatok és az önkormányzati fejlesztések viszonya